

REMBRANDT-TULPEN

alsof ze zijn geschilderd...

Alsof ze met een fijn penseel zijn beschilderd, zo zien de tulpen op deze pagina's eruit. Geen wonder dat kunstenaars er al eeuwenlang door worden gefascineerd. De tulpen die het meest tot de verbeelding spraken, waren de mysterieuze Rembrandt-tulpen, waarvan de bollen ooit voor astronomische prijzen werden verhandeld.

Rembrandt-tulpen.

AQUARELLEN: ANITA WALSMIT SACHS

1

2

3

4

We weten nog altijd niet precies hoe de eerste tulpen in ons land terecht zijn gekomen. Aangenomen wordt dat Carolus Clusius de allereerste tulpenbollen in ons land heeft geplant. Dat gebeurde in de Leidse Hortus, in 1593. Clusius zou de bollen hebben gekregen in Wenen, waar hij werkte in de keizerlijke kruidtuin. Op het moment dat deze beroemde plantkundige besloot de bollen mee te nemen naar Leiden, kon hij onmogelijk weten dat ze de kiem vormden voor een enorme hype, die uiteindelijk zou leiden tot de eerste 'beurskrach' in de geschiedenis.

Eenmaal in Nederland, werden de - in die tijd - exotische tulpen al snel een kostbaar statussymbool. Doorgaans

stonden ze met slechts enkele bij elkaar in de voortuin, in een uitsparing in een stukje gras. Vooral tulpen met grillige patronen op de bloemblaadjes waren populair. Men was niet alleen gefascineerd door de mooi getekende bloemblaadjes, maar ook door de onvoorspelbaarheid van dit verschijnsel. Sommige effen tulpen veranderden namelijk spontaan van kleur: een tulp die het ene jaar nog gewoon rood was, kon er in een volgend jaar ineens heel anders uitzien: met grillige vormen en geveerde en gevlamde vlekken in verschillende tinten. Men had geen idee hoe dat kwam. Maar was een tulp eenmaal 'gebroken', zoals dat werd genoemd, dan bleef hij gebroken.

Niet alleen bij plantenliefhebbers, ook bij kunstenaars waren deze gebroken tulpen geliefd. Ze waardeerden de →

1 | Rembrandt-
tulp 'Saskia'.

2 | 'Carnaval
de Nice' is een
moderne, rood-
gevlamde tulp.

3 | De parkiet-
tulp 'Perfecta' dateert
uit 1750.

4 | Rembrandt-
tulp 'Black and
White'.

5 | Rembrandt-
tulp 'The Lizard'.

TE ZIEN EN TE KOOP

- Rembrandt-
tulpen zijn te
zien in de Hortus
Bulborum in
Limmen (alleen
in het voorjaar).
Zie voor meer
info [www.hortus-
bulborum.nl](http://www.hortus-
bulborum.nl).
- In eigen tuin
Rembrandt-
tulpen planten?
De Hortus
Bulborum biedt
bollenpakketten
met historische
tulpen aan. Ook
Peter C. Nijssen
in Heemstede
verkoopt histo-
rische bloem-
bollen van de
Hortus Bulborum
([www.historical-
bulbs.eu](http://www.historical-
bulbs.eu)).

5

BOTANISCHE AQUARELLEN

Ook hedendaagse kunstenaars laten zich inspireren door de schoonheid van de tulp. Een van hen is Anita Walsmit Sachs. Haar prachtige botanische aquarellen hangen in diverse musea in Europa en de Verenigde Staten. Door de Britse Royal Horticultural Society werd ze twee keer met goud onderscheiden en ze sleepte ook diverse andere prijzen in de wacht.

Walsmit Sachs werd samen met 72 anderen geselecteerd uit 400 toonaangevende kunstenaars van over de hele wereld om mee te werken aan het prestigieuze Highgrove Florilegium. De aquarellen die voor dit bijzondere en buitengewoon kostbare boek (initiatief van Prins Charles) werden gemaakt, waren in 2010 te zien in het Teylers Museum in Haarlem.

Walsmit Sachs werd opgeleid aan de kunstacademie in Den Haag en werkt sindsdien als botanisch tekenaar voor het Nationaal Herbarium van de Leidse Universiteit: "De camera kan de tekenpen nog altijd niet vervangen als je op een wetenschappelijk verantwoorde manier alle specifieke kenmerken van een bepaalde plant wilt laten zien. Als ik aquarellen maak voor een boek of een expositie kies ik voor een meer kunstzinnige invalshoek." Tulpen behoren tot haar favoriete onderwerpen. "Botanisch gezien zijn die helemaal niet zo ingewikkeld, maar ik houd van hun rijkdom aan vormen en kleuren."

De fascinatie van Anita Walsmit Sachs voor de details van een blad of bloem wordt niet alleen ingegeven door haar gevoel voor esthetiek. "Als je de kracht ziet in een knop, of hoe prachtig de bloemblaadjes gevouwen zijn, krijg je een groot respect voor de natuur." Realistische kunst leert je beter te kijken naar je omgeving, is haar overtuiging. En door beter te kijken krijg je vanzelf oog voor de imponerende schoonheid van planten. Om de oude Nederlandse traditie van de botanische kunst voort te zetten, geeft ze cursussen en masterclasses. Ook richtte ze samen met andere kunstenaars de Vereniging Botanisch Kunstenaars Nederland op.

bloemen vooral om hun subtiele tekening, variërend van grillige kleurvlammen tot fijn geaderde veertjes. Bloemstillevens met tulpen werden goed verkocht, want een fraai geschilderde tulp was goedkoper dan een droge bol. De prijzen die voor de mooiste en zeldzaamste tulpenbollen werden betaald, waren namelijk naar duizelingwekkende hoogten gestegen. Met de bollen werd gehandeld en gespeculeerd terwijl ze nog in de grond zaten. Ze werden per gewicht verkocht: hoe zwaarder, hoe duurder. De gehanteerde gewichtseenheid was de aas (0,048 gram). De azen - er gaan 21 azen in een gram - werden vaak verhandeld zonder dat de bol van eigenaar wisselde. De bollen waren een soort beleggingsobject geworden. Het was pure windhandel. Toch verpandden de anders zo zuinige Hollanders zelfs hun huis om de kostbare azen te bemachtigen.

Tulpomanie

Het hoogtepunt van deze tulpomanie werd bereikt op 5 februari 1637, tijdens een veiling in Alkmaar. Kastelein Wouter Winckel kocht er 99 bollen, maar hij overleed voor hij ze weer van de hand kon doen en hij liet 7 berooide weeskinderen achter. De regenten van het weeshuis organiseerden een veiling om de tulpenbollen weer kwijt te raken. Met groot succes. Eén bol van *Tulipa* 'Admiraal van Enkhuijsen' bracht fl. 5.200 op en het totale veilingssaldo bedroeg fl. 90.000! In een tijd waarin een timmerman 300 euro per jaar verdiende, was dit een onvoorstelbaar vermogen. De weeskinderen Winckel waren schatrijk, maar de kopers van de bollen hadden minder geluk. Kort na de veiling daalde de prijs met 90%. De prijs van de bollen was voor goed ingezakt, maar om het fenomeen van de gebroken tulpen bleef nog lang een waas van geheimzinnigheid hangen. Over de oorzaak van dit verschijnsel tastte men ook honderden jaren later nog

UNIEKE AANBIEDING VOOR G&B-LEZERS

De vier hier afgebeelde tulpenaquarellen van Anita Walsmit Sachs zijn voor lezers van Groei & Bloei exclusief te verkrijgen als Certified Art Giclée. De Giclée kunstdruk is een eigentijds drukmedium dat voldoet aan de hoogste eisen die door kunstenaars, musea en kunstverzamelaars worden gesteld, en is vergelijkbaar met traditionele grafiektechnieken als de ets, zeefdruk en steendruk. Diverse musea in de Verenigde Staten exposeren Giclées in plaats van het originele kunstwerk. De Certified Art Giclée is altijd voorzien van een zichtbaar nummer en signatuur, aangebracht door de kunstenaar. De handtekening wordt dus niet meegeprint. De Certified Art Giclée gaat gepaard met een certificaat van echtheid en heeft een hoge uniciteitswaarde. De oplage van elk van de hier afgebeelde kunstwerken is beperkt.

WAT KUN JE BESTELLEN?

- Een Certified Art Giclée van de aquarel met Rembrandt-tulpen (zie pag. 36). Afmeting afbeelding: (hxb) 25 x 22 cm; incl. passe-partout 50 x 40 cm. Oplage 200 exemplaren. Prijs € 145,- (incl. verzendkosten).
- Een set van drie Certified Art Giclées met parkiet-tulpen en gemengde tulpen (zie onder). Afmeting afbeeldingen parkiet-tulpen: (hxb) 40 x 32 cm; incl. passe-partout 60 x 50 cm. Afmeting afbeelding gemengde tulpen: (hxb) 40 x 50 cm; incl. passe-partout 60 x 70 cm. Oplage 100 exemplaren. Prijs: € 375,- (incl. verzendkosten).

Geïnteresseerd? Stuur een e-mail met je naam en volledige adresgegevens naar kunst@groei.nl. Wij mailen dan een bestelformulier. Of ga naar www.groei.nl/walsmitsachs.

altijd in het duister. Pas in 1928 ontdekte de Engelse mycologe Cayley dat het grillige uiterlijk van de gebroken tulpen werd veroorzaakt door een virus. Dit virus onderdrukt plaatselijk de basiskleur van de bloem, waardoor de onderliggende gele of witte bloemkleur zichtbaar wordt.

Helaas betekende deze wetenschap ook het einde van de magie van deze tulpen, want wie wil er nu 'zieke' tulpen kweken? De vraag naar tulpen met effen bloemen nam toe en omdat de teelt van de Rembrandt-tulpen, zoals ze inmiddels werden

genoemd, aan steeds strengere regels werd gebonden, dreigden ze voorgoed te verdwijnen. Dankzij gepassioneerde tulpenliefhebbers die ze toch bleven verzamelen, zijn ze gelukkig niet allemaal verloren gegaan.

Overigens waren niet alle getekende en gevlamde tulpen aangetast door een virus. Bij tulpen als 'Perfecta' (een parkiettulpe uit 1750, zie pag. 37) en 'Nizza' (een dubbele late tulpe uit 1939) is de vlam geen ziekte maar een cultivareigenschap, die keurig van de moeder- op dochterbol overgaat. ☒

LINKS | Roodgele parkiettulpe.

MIDDEN | Een bos met gemengde tulpen.

RECHTS | Rood-witte parkiettulpe.

TEKST EN FOTOGRAFIE: ANITA MEULEMAN

